

Idee voor een roman: we laten een bankier zijn eigen bank beroven. Hij werkt alleen; aanvankelijk lijkt het een klassieke *inside job*. Maar de man is niet bepaald een insider. Hij is Frans, niet Iers, en hoewel hij er in eerste instantie misschien uitziet als een typische Parijzenaar – zwart pak, dure schoenen, haar netjes maar een tikje lang gedragen – komen we er, als het verhaal zich ontvouwt en zijn verleden aan het licht komt, achter dat hij er daar ook nooit helemaal bij heeft gehoord. Hij is niet opgegroeid in een lommerrijke buitenwijk, heeft niet op een chique *grande école* gezeten van het soort waar bankiers meestal vandaan komen; in plaats daarvan heeft hij zijn kindertijd doorgebracht in een vervallen uithoek waarvan de stad het bestaan liever ontkent, en zijn vader is van het type ‘arbeider’ – een lasser, misschien, een veteraan van 1968, een harde jongen.

Het gezin heeft niet veel: het werk van de vader is onzeker, ze moeten voortdurend hun toevlucht nemen tot woekeraars, deurwaarders komen de auto invorderen, de hele rataplan. Maar de vader heeft ambities voor zijn jongen; de vader wil per se dat hij een beter leven krijgt. Dus de jongen werkt zich te pletter op een derderangs school, wordt toegelaten tot een tweederangs universiteit en nadat hij als beste van zijn jaar afstudeert, krijgt hij een baan aangeboden bij een prestigieuze Franse bank. Het is saai werk, voornamelijk archief- en administratiewerk, maar hij is ijverig en snel, en na een paar maanden valt hij op bij zijn manager, die hem aanbeveelt voor een startfunctie op de researchafdeling.

Als junior analist is zijn officiële rol het opduikelen van informatie over bedrijven voor de bank en diens cliënten. In de praktijk is hij vooral bezig met in de printers vastgelopen papier, koffie halen en beleefd luisteren terwijl zijn baas zijn meest recente seksuele avonturen beschrijft. Maar als hij aan zijn werk toekomt, merkt hij dat hij het leuk vindt. En, belangrijker: hij is er *góéd* in. Hij ziet hoe het geld zich door de markt beweegt, ontdekt aan welke geheime invloeden het onderhevig is, begint te begrijpen hoe een toespraak van een obscure politicus in, pakweg, Kanton ervoor kan zorgen dat de aandelenprijzen de hoogte in schieten, terwijl een gerucht over een veran-

dering in de rentevoet tot wereldwijde paniek kan leiden. Hij werkt van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat, uur na uur in de kille gloed van het computerscherm, ontwikkelt modellen, houdt transacties in de gaten en vogelt uit wat de beste manier is om een cliënt ervan te overtuigen dat hij en zijn concurrenten de waarde van een aandeel compleet verkeerd hebben ingeschat. Op een ochtend controleert hij zijn banksaldo, en ziet dat hij zijn eerste bonus heeft ontvangen: drie keer wat zijn vader in een jaar verdiende. Dat is het moment dat hij weet dat hij het heeft gemaakt.

Maar de vader is niet blij. In plaats daarvan kijkt hij naar de trofeeën van zijn zoons succes – de auto, het pak, de smetteloze handen – en hij veracht ze. Het slaat nergens op – dit is wat hij voor hem wilde! –, maar hoe hoger de jongen opklimt, des te bozer die ouwe wordt. Alles wat de bankier doet om indruk op hem te maken, heeft het tegenovergestelde effect. Hij komt met cadeautjes thuis, de vader wil ze niet aannemen. Hij neemt hem mee uit eten, de vader weigert een hap te nemen. Ze hebben onophoudelijk ruzie, waarbij de vader de zoon dingen verwijt waar hij niets mee te maken heeft – het feit dat de buurt verandert, de stijgende huren, de verkozen president. Hij noemt hem een deserteur, een verrader. Hij kijkt naar zijn zoon, en ziet de afgezant van een wereld die hem niet meer nodig heeft.

Wat moet de bankier doen? Wil die ouwe echt dat hij zijn baan opzegt? Dat zou krankzinnig zijn, toch? En trouwens: hij vindt het fijn. Hij vindt het fijn om rijk te zijn en gerespecteerd te worden. Hij vindt het fijn om een mooi appartement in Auteuil te hebben en een mooie nieuwe Mercedes om daar te komen; hij geniet van de smakelijke maaltijden in Le Grand Véfour en mooie kleren uit de Rue de Sèvres; hij geniet van de prachtige meisjes die hem plotseling leuk vinden en van de microromances die ze tussen het sluiten van de markt op vrijdagavond en de ochtendvergadering van zeven uur op maandag in persen. En hij is de zoon van zijn vader: hij gedijt bij tegenwind. Maar het wordt zo erg dat ze niet eens meer in dezelfde kamer kunnen zijn, en na het overlijden van zijn moeder besluit hij dat hij er genoeg van heeft. Een headhunter belt hem over een vacature bij de Bank of Torabundo, een opkomende investeringsbank met een Europees hoofdkantoor in Dublin. Ze zijn op zoek naar een analist die hun cliënten advies kan geven over financiële instituties, in eigen land en op het Europese vasteland. Met zijn talenkennis is hij geknipt voor die baan; ze bieden aanzienlijk meer dan hij in Parijs verdient.

Hij ziet het niet als een vlucht, en ook niet helemaal als een straf. Ja, zijn pa is nu op zichzelf aangewezen. Maar als ze ooit een gezonde relatie willen krijgen, zal hij het een en ander moeten leren over compromissen. Dus de zoon neemt de baan aan, verbreekt alle banden met thuis, afgezien van maandelijksse betalingen aan een inwonende verpleegster. Hij is van plan met Kerstmis terug te keren naar Parijs, en de situatie dan opnieuw te bekijken, alleen heeft hij het door de wereldwijde crisis te druk om weg te kunnen. Volgend jaar met kerst, denkt hij. Maar in april belt de verpleegster om hem te vertellen dat die ouwe in zijn slaap is overleden.

Zo treffen we hem aan als ons verhaal begint. Het is een paar maanden later; hij is weer in Dublin, slijt zijn dagen in dienst van het geld; en de meeste van zijn nachten ook. Hij heeft geen vrienden, geen hobby's, geen leven buiten de bank. Hij werkt zo hard dat hij geen moment voor zichzelf heeft, niet eens een zelf meer om dat moment aan te kunnen wijden, eigenlijk. Iemand die hem observeerde zou misschien zeggen dat hij depressief is. Hij zou zeggen dat hij alleen maar met rust gelaten wil worden. Op dat moment is hij beslist niet van plan een misdaad te plegen.

Maar het punt is: er is inderdaad iemand die hem observeert. Al een aantal weken houdt iemand hem van een afstandje in de gaten - een man, in het zwart gekleed. Hij doet geen enkele moeite dat verborgen te houden, noch om met hem te communiceren; hij is er gewoon, een extra aanwezigheid in zijn leven. Hij komt nooit dichterbij, kijkt alleen maar toe, zijn ogen strak gericht op de bankier, als door het vizier van een geweer; maar de bankier weet dat hij elk moment uit de menigte naar voren kan komen en hem bij zijn naam noemen; en op dat moment zal alles veranderen.

Dat is de opzet. Wat denk je? Zouden mensen dat geloven?

EEN BOOTTOCHT

Als remedie tegen het leven in de samenleving zou ik de grote stad voorstellen. Tegenwoordig is dat de enige woestijn die binnen ons bereik ligt.

ALBERT CAMUS

‘Claude?’
‘Ja?’

‘Wat doe jij onder je bureau?’

‘Ik?’

‘Je bent je toch niet aan het verstoppen, hè?’

‘Waarom zou ik me verstoppen?’ zeg ik. Ik wacht even, hoop dat ze daar genoeg mee zal nemen, maar haar voeten blijven waar ze zijn. ‘Ik zoek mijn nietmachine,’ voeg ik eraan toe.

‘O,’ zegt Ish. Om één enkel, tussen haar lakleren pumps en de zoom van haar rok, vang ik een glimp op van een dun kettinkje waaraan verscheidene dierenbedeltjes bungelen. Nu nadert er een paar bruine brogues over de wollige blauwe tapijttegels en komt tot stilstand naast Ish’ pumps.

‘Wat gebeurt er?’ hoor ik Jurgen zeggen.

‘Claude zoekt zijn nietmachine,’ zegt Ish.

‘O,’ zegt Jurgen. En dan: ‘Maar hier is zijn nietmachine, direct op het bureau.’

‘Inderdaad,’ zegt Ish. ‘Claude, je nietmachine staat gewoon op je bureau!’

Ik klauter overeind, en kijk neer op de plek waar ze naar wijst. ‘Aha!’ zeg ik, terwijl ik blij en verrast probeer te lijken.

‘Ga je mee lunchen?’ zegt Jurgen. ‘We gaan naar de hippitent.’

‘Ik heb het nogal druk,’ zeg ik.

‘Het is *casual day!*’ wijst Ish me terecht. ‘Je kunt op *casual day* niet achter je bureau eten!’

‘Ik heb vanmiddag een meeting met Walter.’

‘Kom op, Claude, je kunt niet alleen op Carambar-toffees leven.’ Zijn pakt mijn arm vast, en begint aan me te trekken.

‘Oké, oké,’ zeg ik, en ik reik naar mijn colbertjasje, doe alsof ik de afkeurende blik waarmee ze me opneemt als ik het aantrek niet opmerk.

Ish heeft vroeger in Australië antropologie gestudeerd; *casual day*, een van de weinige rituelen die we bij de Bank of Torabundo hebben, is iets wat ze heel serieus neemt. Voor het grootste deel van het per-

soneel volstaat een goed gestreken chino en het bovenste knoopje van het overhemd open, maar Ish draagt een laag uitgesneden topje met een franjerand en een lange, veelkleurige rok, ook met franje. Ze heeft haar kleurtje voor de gelegenheid zelfs bijgewerkt, een diep olieachtig bruin, waardoor het eruitziet alsof ze haar lijf heeft ingesmeerd met paté. Van dat beeld word ik, als het in me opkomt, meteen misselijk, en als we afdalen in de lift duikelt mijn maag omhoog en omlaag als in een achtbaan. Ik heb op z'n best al een hekel aan casual day; vandaag stuwt het mijn paranoia op tot nieuwe, duizelingwekkende hoogten.

'Komt Kevin ook mee?' zeg ik om mezelf af te leiden.

'Die is alvast vooruitgegaan om te proberen een tafeltje te regelen,' zegt Ish.

'De hele tent gaat uit z'n dak op casual day,' zegt Jurgen.

De lift stopt op elke verdieping en nog meer mensen met gestreken chino's en hun bovenste knoopje open voegen zich bij ons, wurmen zich tegen ons aan, zuigen de zuurstof naar binnen. Van dat benauwende gevoel begint mijn hart te jagen: het is een opluchting om door de schuifdeuren van Transaction House de frisse lucht in te stappen - maar dat duurt maar even.

Pastelkleurige golven van identiek geklede lijven stromen van alle kanten het moderne binnenplein op. Ik bekijk de naderende gezichten, de lege blikken die op de mijne botsen. Tussen de chique casual kleding zou een gestalte in het zwart makkelijk te spotten moeten zijn - maar dat houdt in dat ik ook een makkelijk doelwit ben, en in een ijzingwekkende flits kan ik me voorstellen dat hij door de zee van lijven op me afkomt, een kankercel die door het onschuldige bloed zwemt.

'Ik denk erover een bidet te nemen,' zegt Ish.

'In je nieuwe appartement?' zegt Jurgen.

'Was niet iets waar ik aanvankelijk aan dacht, maar die vent van de showroom belde en zei dat ze er, aangezien ik de volledige suite neem, voor de helft van de prijs een bidet bij kunnen doen. De vraag is: wil ik wel een bidet? Want inmiddels heb ik mijn hele wc-routine wel zo'n beetje rond, weet je.'

'Je wilt je geen vreemdeling voelen in je eigen badkamer,' beaamt Jurgen. 'Claude is op dat gebied de expert, neem ik aan. Claude, in hoeverre zou een bidet een aanwinst zijn, denk jij?'

'Denk je soms dat Franse mensen alleen maar baguettes eten en op

hun bidet zitten?’ snauw ik. Hier buiten merk ik dat ik het lastig vind mijn zenuwen te verbergen.

Jurgen begint Ish te vertellen over een speciale wc die hij uit Duitsland heeft laten importeren. Ik sluit me ervoor af, hervat mijn zoektocht. Boven mijn hoofd cirkelen en duiken monochrome vogels, als flarden stof gescheurd uit de bewolkte hemel. Hoelang is het nu bezig? Een week? Twee? En dat is dan nog vanaf het moment dat ik me bewust van hem werd, hoewel als ik terugdenk aan daarvoor, hij er ook dan lijkt te zijn, onopvallend poserend op de achtergrond van mijn herinneringen.

Er zit geen duidelijk patroon in waar of wanneer hij opduikt: de ene dag is hij hier, de volgende ergens anders. In het halfduister van de ochtend zie ik hem bijvoorbeeld langs het tramspoor tijdens mijn korte, synaptische tocht van mijn appartementencomplex naar de bank; later, gebogen over een *pitchbook* met Jurgen, kijk ik vluchtig uit het raam en zie ik hem op een bankje zonnebloempitten uit een zakje zitten eten. In de delicatessenwinkel, in de kroeg – zelfs ’s avonds, als ik op mijn balkon sta en uitkijk over het weidse, verlaten plein – lijkt ik soms even een glimp van hem op te vangen, zijn lege, starende blik het spiegelbeeld van de mijne.

De Ark is inmiddels in zicht; binnen kan ik de serveersters heen en weer zien glijden, de klanten zien eten, praten, spelen met hun telefoon. Van mijn achtervolger geen spoor, maar toch groeit met elke stap de afschuwelijke zekerheid *dat hij daar binnen zal zijn*. Ik treuzel, begin met een droge mond uitvluchten te mompelen, maar te laat: de deur gaat open en een gestalte komt recht op ons af...

‘Vol,’ zegt Kevin.

‘Klote,’ zegt Ish.

‘Over een kwartier, zeggen ze,’ zegt Kevin.

Jurgen kijkt op zijn horloge. ‘Dan zouden we maar twaalf en een halve minuut hebben om te eten.’

‘Ach, nou ja,’ zeg ik met een nepzucht. ‘Dan moeten we denk ik maar teruggaan naar...’

‘Wat dachten jullie van die nieuwe tent?’ zegt Ish, die met haar vingers knipt. ‘Aan de overkant van het plein? Jij zult hem leuk vinden, Claude, hij is Frans.’

Ik haal mijn schouders op. Als we maar diametraal de andere kant op lopen, weg van de Ark, ben ik tevreden.

De ‘Franse tent’ heet Chomps Elysées. Een afbeelding van de Eif-

feltoren siert het gelamineerde uithangbord, en aan de muren binnen hangen foto's van de Sacré-Coeur en de Moulin Rouge. Niets wat op het menu staat lijkt specifiek Gallisch; ik bestel een *moccachino* en iets wat een '*panini fromage*' heet, en terwijl Kevin de trainee zijn licht laat schijnen over Ish' badkamertechnische opties, leun ik achterover en probeer te ontspannen. Wees redelijk, zeg ik tegen mezelf, wie zou jou nou willen volgen? Niemand, luidt het antwoord. Niemand buiten mijn afdeling weet überhaupt dat ik besta.

Die gedachte montert mij niet zo op als mijn bedoeling was; en de panini fromage maakt, als die komt, de zaken er alleen maar erger op. Niet dat de kaas uitgesproken vies smaakt: hij smaakt nergens naar. Ik geloof niet dat ik ooit zo sterk niéts heb geproefd. Het is alsof je een piepklein zwart gat tussen een Italiaans broodje zit te eten. Zulk slecht eten zou nooit in Parijs geserveerd worden, denk ik bij mezelf, en ik ervaar een plotselinge steek van heimwee. Wat ben ik ver van huis! Wat heb ik veel achtergelaten! En waarvoor? Nu voel ik met elke kauwbeweging de leegte in me opkomen, alsof die panini, als een soort antimadeleine, mijn verleden onder mijn ogen aan het uitwissen is - alle banden doorsnijdt, tot ik alleen nog dit grijze moment heb, dat naar niets smaakt...

Ik loop naar de bar. De norske blik van de serveerster lijkt authentiek Parijs, maar als ze begint te praten, wijst haar accent op de proactieve vijandigheid van de Slavische.

'Ja?' zegt ze, zonder te doen alsof het feit dat ik ben verschenen haar minder verveeld heeft gemaakt.

'Volgens mij is er iets misgegaan,' zeg ik.

'Panini fromage,' zegt ze. 'Is Franse kaas.'

'Maar het is helemaal geen kaas. Het is iets kunstmatigs.'

'Kunstmatig?'

'Onecht.' Ik klap het broodje open zodat ze het kan bekijken, wijs op de gebroken witte plak die op de melancholieke sla ligt. Het lijkt nergens zo sterk op als op een blanco stuk materie, kleurloos en ondoorzichtig, nog voor Gods kwast het had beschilderd met de kleur en vorm van het specifieke. 'Ik kom uit Frankrijk,' vertel ik haar, alsof dat de zaak kan verduidelijken. 'En dit is geen Franse kaas.'

Het meisje kijkt me met onverholen minachting aan. Je hoort in een restaurant als dit niet te klagen; je hoort het eten in een restaurant als dit niet op te merken, net zomin als je de straten opmerkt waar je haastig doorheen loopt, met een latte in de hand, om weer bij je com-

puter te komen. Het beeldscherm, de telefoon, die lichaamsloze wereld is de wereld waar we echt in leven; het International Financial Services Centre is daar slechts een staketsel voor, een omlijsting, het equivalent van de krijtstrepen van een kinderspelletje op het trottoir.

‘Jij wil andere?’ zegt ze spottend. Ik hef mijn handen in overgave, en draai me met brandende wangen om.

Pas dan realiseer ik me dat de man in het zwart recht achter me staat.

Om ons heen heeft het eethuisje het normale leven hervat; het norse meisje slaat nog een panini aan, de kantoorlui drinken hun uniek bereide koffie. Ik staar indringend naar Ish aan het tafeltje vlakbij, maar ze lijkt het niet op te merken – noch iemand anders, alsof die vreemdeling een of andere onzichtbaarheidsmantel over ons heen heeft gegoooid. Verblindend wit licht schijnt door de open deur; hij staart me aan, zijn ogen angstaanjagend ijsblauw.

‘Claude,’ zegt hij. Hij weet hoe ik heet, natuurlijk weet hij dat.

‘Wat wil je van me?’ Ik probeer uitdagend te klinken, maar mijn stem komt niet boven een fluisterton uit.

‘Alleen maar praten,’ zegt hij.

‘Je hebt de verkeerde persoon voor je,’ zeg ik. ‘Ik heb niets gedaan.’

‘En daarom ben je de juiste persoon,’ zegt hij. Een glimlach verspreidt zich langzaam over zijn wangen. ‘Daarom ben je precies de juiste persoon.’

Hij heet Paul; hij is schrijver. 'Ik schaduw je al een tijdje voor een project waar ik aan werk. Ik had geen idee dat je me had gezien. Ik hoop dat je niet van me geschrokken bent.'

'Ik ben niet geschrokken,' lieg ik. 'Hoewel je tegenwoordig voorzichtig moet zijn. Er zijn veel mensen erg boos op bankiers.'

'Nou, ik kan me alleen maar nogmaals verontschuldigen. En de lunch is beslist voor mijn rekening... ah, kijk eens aan.' De serveerster, zo donker en hartelijk als haar tegenvoetster in dat nep-Franse eethuisje blond en koel was, verschijnt en zet twee kommen versge maakte zuringsoep neer. We zijn het plein overgestoken, terug naar de Ark, en hebben dit keer een tafeltje gevonden.

'Ik begrijp wel waarom jullie dit een fijne tent vinden,' zegt hij, en hij doopt een homp brood in zijn soep. 'Het eten is fantastisch. En dat zeevaartspul vind ik ook geweldig,' knikkend naar de patrijspoorten, het grote anker naast de deur. 'Het is net alsof je een boottochtje maakt.' Hij tuit zijn lippen en blaast op het brood; hij lijkt geen enorme haast te hebben om me te vertellen waarom we hier zijn.

'Dus je bent schrijver,' zeg ik. 'Wat voor dingen schrijf je?'

'Een paar jaar geleden heb ik een roman geschreven,' zegt hij. '*Uit liefde voor een clown* heette die.'

Dat doet in mijn achterhoofd een vaag belletje rinkelen - iets met een of andere prijs...?

'Dat was *De clowns der smarten* van Bimal Banerjee, die de Raytheon heeft gewonnen. Mijn roman kwam rond diezelfde tijd uit, met een min of meer vergelijkbaar onderwerp. Heeft het helemaal niet slecht gedaan, maar toen het tijd werd om aan een volgende te beginnen, merkte ik dat ik tegen een soort muur op liep. Begon mezelf een paar heel indringende vragen te stellen. Wat is de functie van de roman? Is er nog een plek voor in de moderne wereld? Dat soort dingen. Ik zat een hele tijd vast, echt muurvast. En toen schoot het me uit het niets te binnen. Idee voor een nieuw boek, kant-en-klaar, als een baby die op de drempel was achtergelaten.

'En waar gaat het over?' vraag ik beleefd.

'Waar het over gaat?' Paul glimlacht. 'Nou, het gaat over jou, Claude. Het gaat over jou.'

Ik ben te verbaasd om dat te verhullen. 'Over mij?'

'Ik bestudeer je dagelijkse routine nu al een aantal weken. Volgens mij belichaamt jouw leven bepaalde waarden, bepaalde fundamentele eigenschappen van de moderne wereld. We leven in een tijd van grote veranderingen, en een man als jij bevindt zich in het epicentrum van die veranderingen.'

'Ik denk niet dat mijn leven een erg interessant boek zou opleveren,' zeg ik. 'Ik heb het gevoel dat ik dat wel met enig gezag kan zeggen.'

Hij lacht. 'Nou ja, op een bepaalde manier is dat precies het punt. De verhalen die we in boeken lezen, wat ons als interessant wordt voorgesteld – die dingen hebben heel weinig te maken met het echte leven zoals dat dagelijks geleefd wordt. Ik heb het niet over regelrecht escapisme, vampiers, seriemoordenaars, geheime codes in schilderijen en dat soort dingen. Ik bedoel zogenaamd serieuze literatuur. Een jongen gaat jagen met zijn emotioneel instabiele vader, een rouwende vrouw sluit vriendschap met een asielzoeker, een componist met een zeldzame neurologische afwijking wandelt door New York en denkt na over de aard van kunst. Mensen die terugdenken en hun leven overzien, mensen die openbaringen krijgen, mensen die zingeving vinden. *Zingeving*, daar draait het allemaal om. Als je die boeken moet geloven, kun je nog niet over een steen struikelen, of je vindt een verborgen zingeving die daaronder op je ligt te wachten. Iedereen staat voortdurend op het punt een zielschokkende transformatie te ondergaan. En dat is – excusez le mot – dat is lulkoek. Moderne mensen leven in een staat van afleiding. Ze gaan van de ene afleiding naar de andere, en dat vinden ze prima zo. Ze transformeren niet, ze genieten niet van de kleine dingen, ze zitten niet terug te denken aan lange episodes uit hun kindertijd – jeezus, ik kan me nauwelijks herinneren wat ik twee dagen geleden heb gedaan. Mijn punt is dat mensen niet wachten tot ze een of ander onbenoembaar moment kunnen herbeleven. Ze zijn niet op zoek naar zingeving of betekenis. Het hele idee van de roman – dat heeft afgedaan.'

'Dus je wilt een boek schrijven zonder betekenis,' zeg ik.

'Ik wil een boek schrijven dat niet barst van de dingen die alleen maar in boeken gebeuren,' zegt hij. 'Ik wil iets schrijven wat echt weerspiegelt hoe we heden ten dage leven. Het echte dagelijkse leven, niet dat ivorentorengezever, geen hele vracht aan literatúúr. Hoe is het om te leven in de eenentwintigste eeuw? Neem deze plek nou,

bijvoorbeeld.' Hij zwaait met een arm naar het raam, de glazen anonimiteit van het International Financial Services Centre. 'We zijn midden in Dublin, waar Joyce *Ulysses* zich liet afspelen. Maar het ziet er niet uit als Dublin. We zouden evengoed in Londen kunnen zijn, of in Frankfurt, of Kuala Lumpur. Er zijn een heleboel mensen, maar niemand praat met elkaar, iedereen kijkt alleen maar naar zijn telefoon. En daar is deze plek ook voor bedoeld. Het is een plek om ergens anders te zijn. Hier zijn betekent hier niet zijn. En dát is het moderne leven.'

'Ik begrijp het,' zeg ik, hoewel ik dat niet doe, niet helemaal.

'Dus de vraag is: hoe beschrijf je dat? Als James Joyce *Ulysses* vandaag zou schrijven, als hij niet schreef over een of ander achterlijk negentiende-eeuws gat, maar over de hoofdstad van een van de meest geglobaliseerde landen ter wereld, waar zou hij dan beginnen? Wie zou zijn Bloom zijn? Zijn Alleman?'

Hij kijkt me indringend aan, maar het duurt even tot de portee van zijn woorden tot me doordringt.

'Denk je dat ik een Alleman ben?'

Hij maakt een *voilà*-gebaar.

'Maar ik ben niet eens Iers,' protesteer ik. 'Hoe kan ik nou een typische Dubliner zijn?'

Hij schudt heftig zijn hoofd. 'Dat is van wezenlijk belang. Zoals ik al zei: *ergens anders*, daar draait deze plek om. Denk er maar eens over na: in jouw werk heb je collega's die van over de hele wereld komen, toch?'

'Dat is waar.'

'En de schoonmakers komen overal vandaan, en de serveersters in dit restaurant komen overal vandaan. Het moderne leven is een centrifuge; het gooit mensen alle kanten op. Daarom ben jij zo perfect voor dit boek. De Alleman is ontworteld, hij is alleen, hij is gescheiden van zijn vrienden en familie. En het werk dat je doet... je bent bankier, nietwaar?'

'Ja, analist bij de Bank of Torabundo,' zeg ik, voor ik me realiseer hoe vreemd het is dat hij dat weet.

'Nou.' Hij spreidt zijn handen om aan te geven hoe vanzelfsprekend het allemaal is. 'Ik hoef nauwelijks te zeggen hoe representatief dat is. Het verhaal van de eenentwintigste eeuw tot dusverre is het verhaal van de banken. Kijk maar naar de ellende waar dit land dankzij die banken in zit.'

Aha. Ik begin het te begrijpen. ‘Dus je boek wordt een soort ontmaskering.’

‘Nee, nee, nee,’ zegt hij, en hij zwaait met zijn handen alsof hij een of andere smerig ruikende rook wegwuift. ‘Ik wil geen kleinerend verhaal schrijven. Ik zie er niets in om een hele bedrijfstak te demoniseren vanwege de daden van een minderheid. Ik wil voorbij de stereotypen komen, de menselijkheid in de machine van het bedrijfsleven ontdekken. Ik wil laten zien hoe het is om een moderne man te zijn. En hier leeft die, niet op een vissersboot, niet in een kolenmijn, niet op een ranch in Wyoming. Dit’ – hij gebaart wederom naar het raam, en we draaien ons allebei om in onze stoel om het uitgestrekte netwerk van het Centre te overdenken, de karakterloze façades van de multinationals – ‘is waar het moderne leven *vandaan komt*. Hoe het voelt, hoe het eruitziet. Alles. Wat er in die gebouwen gebeurt, bepaalt hoe wij ons leven inrichten. Zelfs al merken we dat pas op als het misgaat. De banken zijn als het ware het hart, de machinekamer, de wereld-binnen-de-wereld. Wat er uit die gebouwen komt,’ hij zwaait weer met een vinger naar het Centre, ‘het krediet, de deals, dat is waar onze realiteit uit bestaat. Dus kun je, met dat in je achterhoofd, een béter onderwerp voor een boek bedenken... dan jij?’

In essentie, vertelt hij me, zou het proces neerkomen op een intensievere versie van waar hij al mee bezig was: mij volgen, van dichtbij observeren, waarbij hij zich zo veel mogelijk wil concentreren op mijn werk voor de bank.

‘Wat zou ik dan moeten doen?’

‘Jij zou helemaal niets hoeven doen,’ zegt Paul. ‘Gewoon jezelf zijn. Gewoon zijn.’ Hij werpt een blik op de rekening, haalt een biljet uit zijn portefeuille en legt het op het schoteltje. ‘Ik verwacht niet van je dat je een dergelijke beslissing ter plekke neemt. Jezelf zo blootgeven tegenover een volmaakte vreemde – dat is nogal wat. Ik wou dat ik kon zeggen dat je rijkelijk beloond zou worden, maar op het moment is het enige wat ik te bieden heb de dubieuze eer materiaal te leveren voor een boek dat misschien wel nooit wordt uitgegeven.’ Hij grijnst. ‘Maar evengoed durf ik te wedden dat de meisjes op kantoor ervan zullen opkijken dat je een romanpersonage bent.’

‘Hoe bedoel je?’

‘Denk er maar eens over na – Heathcliff, Mr. Darcy. Zelfs kapitein Ahab. Vrouwen worden wild van ze.’

‘Hoewel dat denkbeeldige personages zijn,’ zeg ik langzaam.

‘Precies. Maar jij zult echt zijn. Begrijp je het niet? Jij zult, zeg maar, het beste van twee werelden krijgen.’

Als om zijn woorden kracht bij te zetten, werpt die beeldschone donkerharige serveerster me een glimlach toe als ze langsglijdt.

Mijn hoofd tolt, en het wordt echt tijd dat ik weer naar kantoor ga. Maar er is nog een vraag die hij niet heeft beantwoord. ‘Waarom ik? Er werken dertigduizend mensen in het ifsc. Waarom heb je mij uitgekozen?’

‘Om eerlijk te zijn is dat wat als eerste mijn aandacht trok,’ zegt hij.

‘Dat? O.’ Ik realiseer me dat hij naar mijn jasje wijst, dat ik inmiddels weer aan het aantrekken ben.

‘Dat zwart springt er behoorlijk uit, zeker met die das. De meeste mensen hier lijken voor grijs te kiezen. Zal wel iets Frans zijn, of niet?’

Ja, zeg ik, het is iets Frans.

‘Het geeft je een erg literaire uitstraling,’ zegt hij. ‘En toen ik dichterbij kwam, zag ik dat je een bepaalde... ik weet niet, een sensibele had. Ik kreeg de indruk dat je anders was dan de anderen. Dat je de dingen niet alleen maar op de automatische piloot deed. Dat je ergens naar op zoek was, misschien. Het is moeilijk uit te leggen.’ Hij scheurt een reepje papier uit een klein rood opschriftboekje en krabbelt zijn telefoonnummer erop. ‘Luister,’ zegt hij, ‘ik kan er helemaal naast zitten, maar ik denk dat er over deze plek een heel belangrijk boek te schrijven valt. En ik denk dat jij er geknipt voor zou zijn. Als je er geen goed gevoel bij hebt, om wat voor reden dan ook, dan beloof ik dat ik uit je leven verdwijn. Maar mag ik je vragen er in elk geval over na te denken?’

‘Daar heb je hem!’ zegt Jurgen als ik de afdeling Research op kom. ‘Wij begonnen al te denken dat wij een reddingsteam moesten sturen!’

‘Waar was jij ineens gebleven?’ vraagt Ish met een mond vol paperclips.

‘Nergens,’ zeg ik schouderophalend. ‘Ik kwam iemand tegen en we zijn een kop koffie gaan drinken.’

‘Casual day.’ Jurgen schudt zijn hoofd. ‘Dan is alles mogelijk.’

Kimberlee van de receptie komt binnen. ‘Claude, Ryan Colchis heeft gebeld over wat cijfers van een Oekraïens bedrijf die jij voor hem zou achterhalen.’

‘Oké,’ zeg ik.

‘En de PA van Walter heeft gebeld om te zeggen dat hij naar kantoor komt.’

‘Daar gaat je weekend,’ zegt Ish.

Ik ga achter mijn scherm zitten, bezie de muur van verse e-mails. De schrijver en zijn vreemde voorstel beginnen nu al ver weg en onwerkelijk te voelen, zo’n wazige episode waarvan je niet zeker weet of je haar niet gedroomd hebt. En toch hebben de vertrouwde voorwerpen op kantoor een merkwaardige glans gekregen – lijken op de een of andere manier te *resoneren*, als betoverde meubelstukken in een sprookje, die zodra je je omkeert door de kamer gaan dansen.

‘Hé, heeft Claude het nieuws al gehoord?’ roept Kevin van achter zijn bureau.

‘Welk nieuws?’ zeg ik, met een merkwaardig gevoel van... wat is het, synchroniciteit? Alsof er iemand over mijn schouder meekijkt?

‘Blankly is de nieuwe CEO,’ zegt Ish. ‘Het kantoor van Rachael heeft net een memo gestuurd.’

‘Dus Blankly heeft die baan gekregen,’ zeg ik. ‘Goh.’

‘Er zullen dingen veranderen, Claude,’ zegt Jurgen. ‘Dit is het geheel nieuwe begin van het verhaal van de Bank of Torabundo.’

‘Ja,’ zeg ik, en dan: ‘Ik moest Colchis maar eens bellen.’

‘Voel je je wat beter?’ Ish pakt me bij mijn arm. ‘Je zag eruit alsof je je niet helemaal lekker voelde, zo-even.’

‘Ja, ja, ik had gewoon wat frisse lucht nodig,’ zeg ik tegen haar, maar daar laat ze zich niet door afschrikken: ze blijft me grondig opnemen.

‘Weet je het zeker?’ zegt ze. ‘Je lijkt, ik weet niet, anders, op de een of andere manier.’

‘Claude is nooit anders,’ zegt Jurgen, en hij geeft me een klap op mijn schouder. ‘Claude is altijd hetzelfde.’

‘Ja...’ Ish trekt bedachtzaam haar neus op; en ik wend mijn ogen af naar het scherm, alsof ik een geheim te bewaren heb.

Het Pareto-principe, ook wel bekend als de 80-20-regel, is een van de eerste dingen die je in het bankwezen leert: op elk willekeurig gebied van het leven komt tachtig procent van de gevolgen voort uit twintig procent van de oorzaken. Derhalve komt tachtig procent van je winst voort uit twintig procent van je cliënten, ga je tachtig procent van de tijd om met twintig procent van je vrienden, komt tachtig procent van de muziek waar je naar luistert uit twintig procent van je bibliotheek, et cetera. Het idee is om de 'grijze zone' die je dag opslokt te minimaliseren, de tachtig procent van je leeswerk, bijvoorbeeld, waar je maar twintig procent van je informatie uit haalt.

Walter Corless is zich er zeer van bewust aan welke kant van die regel hij zich bevindt. Hij weet dat hij de rijkste en machtigste man is die je ooit hebt ontmoet, en als zodanig eist hij honderd procent van je tijd en aandacht. Een meeting met of zelfs maar een telefoontje van Walter is als een of andere monsterlijk grote planeet die in jouw stukje ruimte opduikt - de zon verduistert, je gravitatieveld overneemt, zodat je alleen maar kunt toekijken terwijl je eigen wereld in zijn geheel van je weg tolt om zich op de zijne te nestelen. Hij is begonnen met het verkopen van turf vanaf de laadbak van een truck; dertig jaar later is hij voorzitter en CEO van een van de grootste aannemersbedrijven van de Britse Eilanden. Zelfs de wereldwijde instorting van die markt heeft hem niet gedeerd: waar zijn concurrenten al hun geld op huizenbouw zetten, breidde Dublex zijn werkterrein uit naar transport, logistiek en, wat het meest lucratief bleek, de bouw van zwaar beveiligde complexen - legerkazernes, vestingwerken, gevangenissen - wat, terwijl onlusten om zich heen grijpen in Europa en Azië, een zeldzame groeiemarkt is. Dat een bedrijf dat hij heeft vernoemd naar zijn dochter nu complexen voor '*enhanced interrogation*' in Wit-Rusland bouwt, geeft een aardige indruk van 's mans houding ten opzichte van zaken doen en het leven in het algemeen. (De dochter, Lexi, runt inmiddels een keten van verpleeghuizen die in de wandelgangen de Lijmfabriek wordt genoemd.)

Zijn chauffeur belt me kort na zessen; ik ga naar buiten en zie dat Walters limo - tegen alle regels van het Centre in - op het binnen-

plein voor Transaction House staat geparkeerd. Walter ligt languit op de achterbank. Hij staart me aan terwijl ik me op het vouwstoeltje tegenover hem wurm, zwaar ademend door zijn neus. Het is een zure man met een grijs gezicht die eruitziet alsof hij uit dezelfde modderpoel is opgegraven als waar hij zijn eerste zakken turf uit haalde. In krantenprofielen wordt verwezen naar zijn 'drive' en zijn 'focus', maar dat zijn eufemismen. Wat Walter heeft is de doodogige vasthoudendheid van de moordenaar in een horrorfilm, van het type dat onvermoeibaar achter je aan blijft stommelen, ongeacht messen, kogels of vlammenwerpers. Hoewel zijn fortuin in de miljarden loopt en hij een team van accountants in dienst heeft in belastingparadijzen over de hele wereld, geniet hij er nog steeds van om persoonlijk bij zijn schuldenaren langs te gaan, en zijn jaszakken zitten altijd vol cheques, geldwissels en rollen bankbiljetten met elastiek eromheen. Soms geeft hij me daar een vuistvol van, met instructies het in zus of zo te investeren. Dat is strikt genomen niet mijn werk, maar het kan Walter niet schelen wat mijn werk is; of liever gezegd, als onze grootste cliënt weet hij dat mijn werk is wat hij maar zegt dat mijn werk is.

Vanavond wil hij van me weten hoe ik denk over een aanbesteding. Dublex is benaderd door het ministerie van Binnenlandse Zaken van de autocratie Oran, in het Midden-Oosten, om het privécomplex van de kalief te versterken.

'Verwachten ze moeilijkheden dan?' vraag ik.

Walter gromt alleen maar. Hij weet hoe het zit, uiteraard; hij heeft specialisten op elk denkbaar gebied voor hem werken, maar hij wint toch graag meningen in van een zo breed mogelijk spectrum aan mensen voor hij een beslissing neemt om, beweert Ish, het aantal mensen te maximaliseren tegen wie hij kan schreeuwen als er iets misgaat. 'Heeft die kloothommel geld in z'n zakken, dat vraag ik,' zegt hij.

'Het is een van de grootste olieproducenten in de regio. Ik neem aan dat hij wel kredietwaardig is,' zeg ik.

Walter kijkt me dreigend aan. Ik zeg dat ik het zal uitzoeken, en hij geeft blijk van zijn goedkeuring door over iets anders te beginnen, begint aan een vertrouwde tirade over 'regelgeving'.

Als we klaar zijn, ga ik terug naar mijn appartement, waar ik uiteindelijk eens goed onderzoek kan gaan doen naar die mysterieuze schrijver. Als ik op internet zoek, ontdek ik dat de roman die hij noemde, *Uit liefde voor een clown*, echt bestaat; een afbeelding, een foto waarop

hij de hand schudt van een reusachtige papaja op iets wat het Donard Exotisch Fruit- en Boekenfestival heet, bevestigt dat de auteur daarvan dezelfde is als de man die mij benaderde. Op zijn Apeiron-pagina staan twee recensies van klanten, beide negatief: volgens de eerste valt de vergelijking tussen zijn roman-met-clownsthema en *De clowns der smarten* van Bimal Banerjee negatief uit, en hij beoordeelt hem met twee slangen en een cactus; de tweede kent helemaal geen score toe en bestaat uit één regel: 'Leen onder geen beding geld aan deze man.' Verder is er niets te vinden. Wat de buitenwereld betreft had hij de afgelopen zeven jaar net zo goed niet kunnen bestaan – wat strookt met wat hij me vertelde over tegen een muur op lopen.

Ik loop mijn balkon op, probeer het uitzicht door de ogen van een romancier te bekijken. Mijn appartement staat in het Financial Services Centre, op een steenworp afstand van de bank. Het stadscentrum ligt verderop aan de rivier; als ik over de reling leun, kan ik een glimp opvangen van de Spire, die vanuit het hart der dingen als een zendmast de duisternis in steekt, maar ik kan de uitzendingen ervan alleen op zeldzame avonden horen, als de wind vanuit een bepaalde richting waait, – het gejoel, het gekrijs, het gelach en de vechtpartijen – en zelfs dan maar vaag, als jolige spoken. Als de avond is gevallen en er nog maar een paar brandende lichten restereren, die een ruitpatroon maken op de donkere vlakken die de gebouwen zijn, is het als je over het verlaten binnenplein uitkijkt meestal makkelijk om te geloven dat de wereld de boel de boel heeft gelaten en is vertrokken, de tamboerstock van de handel westwaarts is gevolgd, mij hier alleen achterlatend.

Voor ik hierheen kwam, wist ik weinig van Dublin. Ik had het idee dat het befaamd was om zijn dode schrijvers; ik herinnerde me de naam van de rivier uit discussies op school over de vraag of het nu de 'Liffey' of 'Lethe' was waarop de zanger dobert in 'How to Disappear Completely'. Ik had er vage noties bij van Guinness en authenticiteit.

De stad bleek heel anders dan ik had verwacht. Aan de universiteit had ik gelezen over het 'virtuele', de gesimuleerde wereld die aan de onze grenst en hoe die wederzijds in elkaar doordringen – 'reëel zonder tastbaar te zijn, aanwezig maar niet op een aanwijsbare plek', in de woorden van de filosoof François Texier. Ik had niet gedacht dat ik dat concept na mijn afstuderen nog nodig zou hebben; en ik had zeker nooit kunnen vermoeden dat ik er ooit in zou wonen.

Dat gezegd zijnde, woedt er de nodige discussie over de vraag of het

International Financial Services Centre echt bij Dublin hoort. Het staat op een paar minuten loopafstand van O'Connell Street, maar de plaatselijke bevolking komt hier nooit; veel mensen lijken niet eens te weten dat het bestaat, ondanks de vloedgolven kapitaal die er elk jaar binnenstromen. Het is twintig jaar geleden gebouwd als een soort pacemaker, een ingenieus staaltje financiële en wettelijke technologie ingebed in Dublins duizend jaar oude lichaam. Een wirwar aan logge glazen gebouwen die zich langs de rivier uitstrekt als een pyg-meeën-Manhattan in wat ooit het havengebied was. De voornaamste functie ervan is een soort gelegitimeerd elders te zijn: multinationals sluizen hun winst hierheen om belastingen te ontwijken, banken voeren hier activiteiten uit die wat gevoeliger liggen met de garantie dat de autoriteiten een oogje zullen dichtknippen. Veel van de bedrijven hier hebben miljarden aan kapitaal maar geen werknemers; de foyer van Transaction House wemelt van de koperen naamplaatjes, die allemaal leiden naar één permanent lege kantooruimte. Dat noemen ze schaduwbankieren, en het IFSC is een schaduwplek - een alibi dat bevestigt dat je hier bent terwijl dat niet zo is en dat je aanwezigheid zal verhullen als je niet gezien wilt worden.

Kon je een boek zich echt op een dergelijke plek laten afspelen? In een stad die geen stad is? Gevuld met mensen die worden betaald om zichzelf niet te zijn? Hij zegt dat hij de menselijkheid in de machine wil vinden, het concrete detail wil opsporen te midden van de gulden abstracties; hij zegt dat hij iets anders in me ziet, en nu ik op het balkon sta, raak ik opgewonden bij de gedachte dat ik dat misschien ook te zien zal krijgen. Maar wat nu als hij het mis heeft? Wat nu als hij de spiegel ophoudt, en er niets te zien valt?

Jurgen deelt geen van mijn reserves. 'Een auteur?' roept hij uit als ik er terloops iets over zeg tijdens de vergadering op maandag. 'Een heuse auteur? En hij wil jou in zijn boek gebruiken?'

'Ja,' zeg ik.

'Jou?' zegt Kevin de trainee.

Ik haal mijn schouders op. 'Het schijnt dat ik gewoon... in het plaatje pas. Zeg je dat zo?' (In feite weet ik heel goed dat je dat zo zegt.)

'Denk je dat hij ons er ook in gaat verwerken?'

'Dat weet ik niet,' zeg ik. 'Ik zal het hem vragen.'

'Klinkt dat niet een beetje raar?' Ish is meer op haar hoede. 'Een of

andere gast die achter je aan loopt, alles opschrijft wat je doet?’

‘Het rare is juist dat het niet eerder is gebeurd,’ zegt Kevin. ‘Als je erover na gaat denken, zouden er veel meer romanschrijvers moeten zijn die boeken over banken willen schrijven.’

‘Maar hij is toch niet van plan ons af te maken, hè?’ zegt Ish. ‘Je weet wel, beweren dat we allemaal eikels en volgevreten types zijn en zo.’

‘Hij heeft tegen me gezegd dat het een genuanceerd verslag van het leven in een investeringsbank zou worden,’ zeg ik tegen haar. ‘Hij zei dat hij onze verborgen menselijkheid wilde vinden.’

‘Het is hoog tijd dat we erkenning krijgen in de kunstwereld,’ zegt Jurgen. ‘Gezien het feit dat wij het grootste deel van de kunstwerken kopen, is het frustrerend dat er voortdurend een verkeerde voorstelling van ons wordt gegeven.’

‘En, ga je het doen?’ vraagt Ish.

‘Dat weet ik nog niet,’ zeg ik.

‘Je moet het doen!’ leest Kevin me de les. ‘Zeg maar tegen hem dat ik het wel doe, als jij niet wilt.’

‘Als je leidinggevende vind ik dat je het moet doen, Claude,’ stemt Jurgen daarmee in. ‘Hoewel de uiteindelijke beslissing natuurlijk aan jou is.’

Hij voegt daaraan toe dat hij, terwijl ik daarmee bezig ben, ‘de bal aan het rollen’ zal brengen door het op te nemen met de chiefofficer; voor ik kan protesteren, is hij al weggebeënd. Misschien zegt Rachael wel nee; ik besluit het uit mijn hoofd te zetten tot ik meer hoor.

Ik ga terug naar mijn bureau, voel de vertrouwde opwindning in mijn ingewanden als ik achter het scherm ga zitten. Daar is de beurs: de hele wereld uitgedrukt in cijfers, een mozaïek van pure informatie. De media schilderen bankiers graag af als mensen die puur door hebzucht worden gedreven, maar dat klopt niet helemaal. Er zijn erbij die het voor het geld doen, dat is waar – die zich als mijnwerkers of diepzeeduikers kilometers onder het oppervlak van de dingen begraven, om overladen met rijkdommen terug te keren. Maar er zijn anderen die het doen voor het bijna goddelijke overzicht dat je hebt; degenen voor wie de kaart het gebied wordt, voor wie de machinaties van de markt zoals die worden weergegeven op het scherm complexer lijken dan het leven zelf, dieper en ingewikkelder, die hun eigen duizelingwekkende intelligentie op de brute feiten van de wereld richten, op